

Zkušenosti z použití dělostřelectva Sovětské armády za VVV

Bojová činnost sovětského dělostřelectva ve VVV je hlubokou studnicí zkušeností, ze které je možné neustále čerpat cenné poznatky a při správném přístupu v jejich aplikaci nalézat možnosti jak rozvíjet použití dělostřelectva v naší armádě.

Sovětské dělostřelectvo sehrálo ve VVV významnou úlohu. Bylo hlavní palebnou silou pozemních vojsk, dokázalo své kvality jak po stránce technické, tak i ve vojenském umění. V průběhu války se proti předválečnému období zvětšilo pětinásobně. Úspěchy sovětského dělostřelectva nebyly náhodné. Byly výsledkem cílevědomé výstavby a správného zhodnocení významu a úlohy dělostřelectva.

V prvním a druhém období VVV se postupně zvyšovala výroba dělostřelecké výzbroje, což vedlo k řadě změn v organizační struktuře dělostřelectva a jeho použití. Měnil se rovněž charakter nepřátelské obrany.

Pro zobecnění poznatků z použití dělostřelectva Sovětské armády a pro aktualizaci jsou nejcennější zejména zkušenosti ze třetího období VVV.

Rozvoj způsobů používání dělostřelectva za útoku v letech VVV probíhal v těchto hlavních směrech:

- většího soustředování dělostřelectva na důležitých směrech,
- zdokonalování uskupení dělostřelectva a velení dělostřelectvu,
- rozvíjení způsobů dělostřeleckého útoku.

Hromadění dělostřelectva bylo jedním ze základních principů jeho bojového použití. Spočívalo v soustředování takového množství dělostřelectva na úseku průlomu nebo na hlavním směru, které umožňovalo získat převahu nad nepřítelem a vytvořit nezbytné hustoty k důslednému palebnému zničení jeho hlavního uskupení, opěrných bodů a palebných prostředků.

Soustředování dělostřelectva v průběhu války nepřetržitě rostlo: v zimním tažení v letech 1941/42 byly všeobecné operační hustoty 20–60 děl, minometů a raketometů na 1 km úseku průlomu, v dalších obdobích a taženích dosáhly hustoty 300 až 350 děl, minometů a raketometů. Vysoké hustoty umožňovaly současně umlčovat obranu nepřítele do velké hloubky. Kromě toho vysoké hustoty příznivě ovlivňovaly průběh útočných operací za situace, kdy letectvo nemohlo vést letecký útok [v důsledku nepříznivého počasí např. protiútok u Stalingradu, viselsko-oderská operace].

Prosté soustředování množství dělostřelectva na úseku průlomů ještě negarantovalo dosažení úspěchu. Důležité bylo, aby soustředění dělostřelectva bylo v souladu se zámyslem boje a operace.

Operace 1. a 2. období VVV ukázaly, že utváření dělostřeleckých skupin na základě uložených úkolů neodpovídalo požadavkům kladeným na dělostřelectvo. Zkušenosti z bojové činnosti vyžadovaly, aby dělostřelectvo bylo trvale k dispozici velitelům vševojskových útvarů a svazků především při plnění úkolů, které vznikly v průběhu boje a operace.

V prvé polovině roku 1944 bylo na základě „Směrnice o prolamování pozicní obrany nepřítel“ doporučeno a koncem roku 1944 schváleno nově uskupovat dělostřelectvo.

Nové uskupování dělostřelectva se podstatným způsobem odlišovalo od předešlého. Dělostřelecké skupiny se utvářely ne podle principu plnění úkolů, ale podle organizačně taktického principu. Byly vytvářeny na všech stupních vševojskového velení — od střeleckého pluku do armády včetně s odpovídajícím názvem — plukovní, divizní, sborová, armádní dělostřelecká skupina. Tyto skupiny byly přímo podřízeny vševojskovému veliteli a byly organickou součástí bojové nebo operační sestavy vojsk. Pro zabezpečení nepřetržitosti velení zpravidla každé dělostřelecké skupině velel velitel a štáb dělostřeleckého útvaru, který měl k dispozici spojující prostředky a prostředky průzkumu.

Novou formou použití dělostřelectva byl dělostřelecký útok. Základní požadavky na dělostřelecký útok byly stanoveny ve směrnici Hlavního stanu vrchního velení z 10. ledna roku 1942 a později zakotveny i v Polním řádu Rudé armády.

Podstatou dělostřeleckého útoku bylo, aby dělostřelectvo svou palbou nepřetržitě napomáhalo úspěšnému útoku střeleckých vojsk a tanků, tj. nejenom připravit jejich útok, ale útočit s nimi společně od zahájení útoku do splnění bližšího úkolu. Mezi hlavní podmínky, které zabezpečovaly úspěch dělostřeleckého útoku patřily: soustředění dělostřelectva na směr hlavního úderu, nepřetržitá dělostřelecká podpora a doprovod do celé hloubky boje (operace), okamžité využití výsledků palby k dosažení cílů operace. Dělostřelecký útok sjednocoval požadavky na soustředování dělostřelectva, organizaci jeho palby a manévru a takéž součinnost s ostatními druhy vojsk na celé období operace (boje). Poprvé byl dělostřelecký útok v plném rozsahu uskutečněn za protitoku u Stalingradu 19. 11. roku 1942.

Dělostřelecká příprava byla za VVV jedním z rozhodujících opatření a podstatným způsobem ovlivňovala úspěch průlomů nepřátelské obrany.

V době dělostřelecké přípravy bylo úkolem dělostřelectva:

- umlčovat nepřátelské dělostřelectvo,
- zničit zjištěné protitankové prostředky,
- umlčovat palebná ohniska pro vedení boční palby, taktické zálohy, pozorovatelny a velitelská stanoviště,
- rozbít důležité obranné stavby,
- zřítit průchody v protitankových a protipěchotních překážkách a zátarasích.

Z obsahu této činnosti dělostřelectva vyplývá, že do zahájení útoku střeleckých vojsk a tanků se předpokládalo narušit nepříteli nejlépe organizovanou část obrany a maximálně ho oslabit.

V dělostřelecké přípravě nebylo šablon v její metodě, dříve trvání a v organizaci boje s nepřátelským dělostřelectvem.

Pro umlčování a ničení nepřátelských cílů na předním okraji obrany se v průběhu války vyčleňovalo stále více děl pro přímou střelbu.

K dalším úkolům, které plnilo dělostřelectvo byla dělostřelecká podpora útoku střeleckých vojsk a tanků. Hlavním úkolem dělostřelecké podpory útoku bylo, aby dělostřelectvo po dělostřelecké přípravě útoku postupovalo nepřetržitě se střeleckými vojsky a tanky a rychle vedlo palbu na ty odpory, objekty a čáry, které bránily plynule rozvíjet útok do hloubky nepřátelské obrany.

Nejtěžším obdobím dělostřeleckého útoku především z hlediska organizace vedení byl dělostřelecký doprovod činnosti střeleckých vojsk a tanků při boji v hloubce nepřátelské obrany. Hlavními příčinami těžkostí byly rostoucí dynamická činnost útočících vojsk, nedostatek údajů o nepříteli, složitosti ve velení dělostřelectvu, terén, přírodní podmínky atd. Od dělostřelectva se v této fázi útoku požadovalo rychle vést přesný palebný úder (soustředěnou a hromadnou palbou) a nepřetržitý manévry dělostřeleckými útvary a svazky s důrazem na směr hlavního úderu.

Přeskupování (postup) dělostřelectva určeného pro doprovod boje v hloubce se řešilo tak, aby stále nejméně dvě třetiny dělostřelectva byly v pohotovosti k zahájení palby.

V průběhu palebného doprovodu bylo hlavním úkolem dělostřelectva, aby spolu s letectvem udržovalo neustále palebnou převahu nad bránícím se nepřítelem, postupně svou palbou ničilo jeho dělostřelectvo, zálohy, narušovalo velení atd. Hlavní úloha patřila dělostřelectvu při odražení nepřátelských protiztíží a protiúderů a upevňování dosažených čar a prostorů v závěrečném období operace.

Na sklonku války se přistoupilo k práci, že se předem zjišťovaly a prověřovaly prostory, kde nepřítel soustřeďoval své úsilí v hloubce, a na ně se vedla soustředěná palba značných sil dělostřelectva. Tak tomu bylo např. v berlínské operaci, kde se dělostřelectký doprovod uskutečňoval na předem stanovené úseky metodou postupného soustřeďování palby do hloubky 8–10 km.

Důležitým úkolem sovětského dělostřelectva za VVV byl boj s nepřátelským dělostřelectvem. Hlavním organizátorem boje s nepřátelským dělostřelectvem byl velitel dělostřelectva sboru. Úspěch protibaterijní činnosti do značné míry závisel na tom, kolik uskupení nepřátelského dělostřelectva se podařilo zjistit. Pro zjištění nepřátelského dělostřelectva bylo úspěšně používáno prostředků optického, zvukoměrného a vzdušného průzkumu. Na základě zkušeností z řady útočných operací je možné uvést, že se dařilo zjišťovat uskupení nepřátelského dělostřelectva a určit souřadnice nepřátelských baterií do zahájení dělostřelectké přípravy útoku nejméně na 70 %, někdy na 80 až 90 %.

Předpokladem úspěchu útočné operace bylo včasné a správné zasazení armádních a frontových rychlých skupin do sražení. Zabezpečení zasazení rychlých skupin uskutečňovaly armádní a divizní dělostřelectké skupiny těch armád a divízií, v jejichž pásmech se rychlé skupiny zasazovaly. Umlčovaly zejména nepřátelské odpory před čarou zasazení rychlých skupin a na bočích. Zpočátku se zabezpečení jejich zasazení plánovalo do hloubky 8–10 km, později do hloubky 15 až 20 km.

Zkušenosti z bojového použití dělostřelectva jsou stále aktuální i v soudobé operaci (boji) zejména za předpokladu, že by nebyly použity jaderné zbraně. Vědeckotechnický rozvoj ve vojenství přinesl celou řadu nových otázek. Na druhé straně je třeba vidět, že základní principy bojového použití dělostřelectva mají stále platnost, je nutné je ale aplikovat na současné podmínky a možnosti.

Jednou ze zásad bojového použití dělostřelectva ve VVV bylo jeho soustřeďování na úsecích průlomu a na rozhodujících směrech v průběhu operace. Jestliže dříve pod pojmem soustřeďování dělostřelectva bylo chápáno jako rozmístění potřebného množství v pásmu průlomu, nyní pojem soustřeďování dělostřelectva spolu s jeho manévrem chápeme jako hromadění palby na určených směrech. To znamená, že v soudobých podmínkách bude řešen hlavně široký manévr palbou.

Plného využití bojových možností dělostřelectva bylo dosahováno za VVV při centralizaci řízení palby. Centralizované řízení palby v soudobých podmínkách se bude organizovat hlavně při plnění nejdůležitějších úkolů operace (boje).

Vysoké tempo soudobé bojové činnosti a požadavek disponovat dostatečnou zálohou dálky střelby vede k poměrně časnému přemísťování bojové sestavy. Přemísťování musí být uskutečňováno v souladu s úkoly vševojskových svazků k zabezpečení nepřetržité palebné podpory vojsk. Řízení manévru má proto velmi důležité místo v organizaci bojové činnosti dělostřelectva. Po zkušenostech z VVV je možné konstatovat, že správné a promyšlené uskupení dělostřelectva umožňuje úspěšně řešit úkoly bez většího přeskupování a složitého manévru.

Také protitankové dělostřelectvo si uchoválo svůj význam i v soudobých podmínkách. Tak jako v letech VVV je i v současné době protitanková záloha organizovaná na všech stupních (počínaje plukem). Platné zůstávají i zásady pro rozmísťování protitankových prostředků a jejich použití.

Jednou z důležitých zkušeností z VVV je, že sovětské dělostřelectké velitele a náčelníci přistupovali k řešení bojových úkolů tvůrčím způsobem. Sebedokonalejší automatizované systémy velení nenahradí ani v současné době tvůrčí schopnosti a iniciativu dělostřelectkých velitelů a náčelníků.

Proto zůstává trvalým úkolem velitelů a příslušníků štábů ČSLA studovat bohaté zkušenosti sovětských dělostřelců, získané v průběhu VVV. Využívání zkušeností je nutné spojit se studiem nejnovějších poznatků z bojového použití dělostřelectva a uplatňovat je tvůrčím způsobem v zájmu dalšího rozvoje Československé lidové armády a tím naplňovat úkol uložený ČSLA XVII. sjezdem KSČ.

СОДЕРЖАНИЕ

Генерал-майор Вацлав Локайчик, кандидат философских наук	
Вопросы реализации Директив по идеологической работе в ЧНА	3
Автор рассматривает основные задачи идеологической работы с точки зрения новых Директив, издание которых является одним из главных мероприятий в ЧНА по выполнению решений XVII съезда КПЧ.	
Полковник Милослав Нытра	
Вопросы повышения эффективности коммунистического воспитания в военно-учебных заведениях	9
Автор рассматривает актуальные вопросы, вытекающие из опыта Главного политического управления ЧНА по разработке решений Всесармейского партийного совещания. Дает оценку планам коммунистического воспитания в военно-учебных заведениях и раскрывает проблемы, которым необходимо уделять повышенное внимание.	
Подполковник Антонин Ржегорж, кандидат военных наук, доцент	
Проблемы коммуникации должностного лица штаба с вычислительной системой	14
Автор анализирует взаимоотношение человека и ЭВМ. Раскрывает трудности, возникающие при освоении функциональных возможностей средств автоматизации и вычислительной техники. Основное внимание уделяет способу коммуникации должностного лица штаба с ЭВМ и эффективности диалога.	
ВОЕННОЕ ИСКУССТВО	
Генерал-майор Вацлав Рочка, кандидат военных наук, доцент	
Некоторые вопросы окружения войск противника	19
Автор анализирует вопросы окружения и уничтожения противника с применением обычного и ядерного оружия. Используя исторические примеры Великой Отечественной войны, обосновывает современные взгляды на эту проблематику и роль родов войск при выполнении этой задачи.	
Полковник Йижи Кржижек, кандидат военных наук, доцент	
Рейдовые отряды в оборонительном бою дивизии	26
Автор рассматривает вопросы применения рейдовых отрядов в оборонительном бою. Анализирует условия, при которых они могут быть высланы, способы начала боя, вывод отрядов в построение главных сил, их роль, а также принятие решения к применению рейдового отряда.	
Генерал-майор Йижи Флориан полковник Йосеф Бергман	
Управление в ходе перехода с мирного на военное положение	29
Авторы, на основе общих принципов управления войсками, анализируют важнейшие задачи в этой области в ходе перехода с мирного на военное положение. Основное внимание уделяют роли дежурных органов, группам управления и руководства, боевому расчету, подготовке и принятию решения, а также практической готовности командиров и штабов.	
Полковник Ярослав Киндл подполковник Богумил Брехта, кандидат военных наук	
Методы работы командира и штаба соединения в автоматизированной системе управления войсками	34
Авторы рассматривают возможности автоматизированной системы управления войсками при подготовке решения командира, объясняют способ программного обеспечения и техническую базу системы. Приводят примеры новых подходов к созданию решения командира с использованием средств автоматизации управления.	
Полковник Франтишек Коржистек, кандидат военных наук, доцент	
Повышение устойчивости и надежности системы управления	39
Автор реагирует на изменения в управлении войсками, обусловленные принятием	

на оснащение ПАСУВ тактического звена. Объясняет требования к управлению с точки зрения мероприятий по повышению устойчивости и надежности системы управления дивизии (полка).

Подполковник Властимир Сосна

Роль топографических данных в подготовке и ведении боевых действий 47
Автор на основе повышения требований к управлению дает оценку качества имеющихся в настоящее время топографических и специальных карт, их использования штабами и войсками. Рассматривает также возможности использования рельефных структур и вопросы подготовки электронных моделей территории.

Подполковник Йиржи Клайнбауэр

Вопросы планирования и организации огневого поражения в общевойсковом штабе 50
Автор развивает положения Боевого устава Сухопутных войск по организации и планированию огневого поражения противника, обобщает опыт и сведения, полученные на учениях. Эту проблематику объясняет с точки зрения методики работы.

Подполковник Милан Гарай

Некоторый опыт из области планирования и реализации задач совершенствования защиты и обороны аэродромов ПВО страны 56
В статье автор на основе собственного опыта по планированию и организации защиты и обороны аэродромов в условиях ПВО страны рассматривает вопросы как теоретической области, так и практической подготовки реализации этих планов.

Полковник Йозеф Рот, кандидат военных наук, доцент

Еще раз о взаимодействии истребительной авиации с наземными средствами противовоздушной обороны 61
Автор продолжает тему статьи полковника Франтишка Сметаны, напечатанную в Военной мысли № 6 за 1986 год. В статье подробно рассматривается вопрос взаимодействия между войсковой ПВО, ЗРВ ПВОС и истребительной авиацией.

Майор Вацлав Костелник

Применение и возможности инженерно-дорожного полка при обеспечении наступательной операции общевойсковой армии 69
В статье автор представляет целесообразный обзор возможностей и принципов применения инженерно-дорожного полка в ходе операции общевойсковой армии.

Подполковник Франтишек Пилик, кандидат военных наук

Некоторые проблемы рационализации информационной системы танковой и автомобильной службы в полевых условиях 75
Автор анализирует некоторые проблемы классификации информации о танковой и автомобильной технике, необходимой для руководства вышеуказанной службой с учетом общего объема технического обеспечения.

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Управление войсками в критической обстановке 79

ИНФОРМАЦИИ

Полковник Зденек Кодеш, кандидат военных наук, доцент

Вопросы уяснения содержания воинской терминологии - часть третья 85
Автор продолжает уточнение и обобщение взглядов на содержание некоторых понятий. В третьей части уделяет внимание плотности сил и средств, эффективности огневого поражения, разведывательному и ударному огневому комплексу, а также планированию ядерного и огневого поражения.

Полковник Карел Адам, кандидат военных наук, доцент

Опыт использования артиллерии Советской Армии в годы Великой Отечественной войны 89
Автор анализирует некоторый опыт использования артиллерии, обращая особое внимание на ее накопление на важнейших направлениях, создание группировок и управление ими, а также на способы артиллерийского наступления.